

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av viltskadelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av viltskadelagen (RP 263/2018 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Jussi Laanikari, jord- och skogsbruksministeriet
- tf. juristsekreterare Kalle Varis, sametinget
- specialforskare Jani Pellikka, Naturresursinstitutet
- överinspektör Katriina Mattila, Landsbygdsverket
- överinspektör Ahti Putaala, Forststyrelsen
- specialplanerare Marko Svensberg, Finlands viltcentral
- renskötare Osmo Säkkinen, Alakitka renbeteslag
- renvärd Asko Moilanen, Halla renbeteslag
- fältchef Timo Leskinen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- renvärd Olavi Aikkila, Oivanki renbeteslag
- rennäringsrådgivare Anna-Leena Jänkälä, Renbeteslagsföreningen
- natur- och viltvårdschef Ere Grenfors, Finlands Jägarförbund
- ordförande Pekka Aikio, Suomen porosaamelaiset ry
- programchef Petteri Tolvanen, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- miljöministeriet
- Finlands viltcentral
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- Enare kommun
- Muonio kommun
- Sodankylä kommun
- Kiiminki renbeteslag
- Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry
- Finlands naturskyddsförbund rf.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Samband med andra handlingar

Vid upprättandet av betänkandet har utskottet haft tillgång till ett material som det fått vid en utfrågning av sakkunniga gällande utskottets begäran till jord- och skogsbruksministeriet den 26 april 2018 om information om förvaltningsplanen för vargstammen i Finland (EÄ 19/2018 rd).

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att viltskadelagen ändras. Det föreslås att paragrafen om den särskilda ersättning som betalas för exceptionellt stora skador på ren ska upphävas. Enligt propositionen ska skador som stora rovdjur orsakar på odling, husdjur och lösöre, även skador på hund, ersättas fullt ut på samma sätt som personskador. Möjligheterna att påvisa skador på ren ska förbättras genom bestämmelser om en skyldighet att fotografera och märka ut skadeplatsen i terrängen och att ange skadeplatsens läge med hjälp av koordinater.

Lagen avses innehålla bestämmelser om de grunder utifrån vilka Landsbygdsverket får meddela föreskrifter om normskördeområden, om normskördar och om priser per enhet på olika växtarter som tillämpas vid ersättning för de skador på odling som orsakas av vilt. Hänvisningarna till den upphävda lagen om ersättning av skördeskador stryks. I bestämmelserna om ersättning för skador på odling görs en precisering som krävs enligt Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 2019.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet konstaterar att syftet med propositionen är att främja likabehandling av de skadelidande när de anvisade anslagen inte tillåter full ersättning för skadorna. Genom propositionen förbättras dessutom möjligheterna att påvisa skador på ren.

I propositionen hänvisar regeringen till 9 § i viltskadelagen (105/2009), som föreskriver om kopplingen mellan ersättningar och statsbudgeten. Av bestämmelsen framgår det att om ersättningar inte kan betalas till fullt belopp inom ramen för budgeten, minskas ersättningsbeloppet i samma proportion för alla som har rätt till ersättning. Beloppen minskas dock inte vid ersättning för personskada. Ersättningarna för skador orsakade av stora rovdjur 2017 skars ner med 26 procent, alltså med ungefär tre miljoner euro.

Rättslig grund för systemet för ersättning för skador på ren är artikel 213 i förordningen om en samlad marknadsordning (Single CMO Regulation). Kommissionens genomförandebeslut (31.3.2016, C(2016) 1752 final) begränsar ersättningarna till renhushållningen till 10 miljoner euro.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Enligt 15 § i viltskadelagen kan det för exceptionellt stora skador på ren betalas särskild ersättning när mängden skador på ren i renbeteslaget under de tre föregående åren i relation till det sammanlagda antalet livrenar och slaktrenar uppnår en minsta mängd som bestäms genom förordning av statsrådet (3 procent). Som särskild ersättning har ersättningen enligt 13 § betalats till dubbelt belopp. De renbeteslag som har rätt till denna så kallade Lex Halla-ersättning fastställs genom ett förvaltningsbeslut av jord- och skogsbruksministeriet. I praktiken har en skadelidande som fått förhöjd ersättning fått tre gånger det gängse värdet för en ren som dödats av ett rovdjur.

Någon minskning av antalet Lex Halla-renbeteslag finns inte inom synhåll, snarare tvärtom, står det i propositionen. Nästan varje år har något renbeteslag fått rätt till förhöjd ersättning. År 2009, när viltskadelagen trädde i kraft, omfattades fyra renbeteslag av ersättningen. År 2017 omfattades redan tio renbeteslag av ersättningen och över hälften av ersättningarna för skador på ren, det vill säga 4,3 av 8,3 miljoner euro, gick till dessa renbeteslag.

Det höjda priset på renkött och de kalkylmässiga elementen i anslutning till skador på ren, såsom ersättningen för försvunna kalvar och de exceptionellt stora skadorna på ren (Lex Halla), har lett till att kostnaderna för skador orsakade av stora rovdjur har stigit till nästan 12 miljoner euro. De allt högre ersättningarna för skador på ren innebär att inte heller skador på husdjur och hundar som orsakats av stora rovdjur kan ersättas till fullt belopp, påpekar utskottet. Detta bidrar till att ytterligare skärpa den konflikt som stora rovdjur orsakar. Ersättningarna för skador på ren på grund av kommissionens genomförandebeslut är begränsade till 10 miljoner euro, och då leder den del som överstiger 10 miljoner euro till en högre nedskärningsprocent också när det gäller skador på odlingar, djur och lösöre.

Utskottet påpekar att en betydande del av alla skador orsakade av varg gäller jakthundar. Förlusten av en hund medför exceptionellt stor sorg och stora förluster av egendom, i synnerhet om hunden har klarat sig bra på hundutställningar och i jaktprov. Bland annat missnöjet med ersättningarna för hundar har lett till att jaktvårdsföreningarna har övervägt att säga upp avtalen om storviltsassistans. Om avtalen sägs upp får det besvärliga följder för polisen, som då måste ta över uppgifterna att spåra, jaga bort och avliva stora rovdjur och älgar som varit inblandade i krockar. Polisen har inte resurser, kunskaper eller arbetsredskap att använda för ändamålet.

Ersättningarna för skador på ren som orsakades av stora rovdjur 2016 skars ner med 4 procent på grund av kommissionens betalningstak. I fråga om de skador som inträffat 2017 var nedskärningen uppe i 26 procent, alltså ungefär tre miljoner euro, och den gällde samtliga skador eftersom det i budgetpropositionen för 2018 inte fanns anslag för att ersätta skadorna till fullt belopp. Över 94 procent av skadorna orsakade av stora rovdjur var skador på ren. Andra skador än skador på ren som orsakats av stora rovdjur uppgick 2017 till sammanlagt knappt 0,6 miljoner euro. På grund av nedskärningen kunde endast 0,46 miljoner euro av dessa ersättningar betalas ut. De skador som orsakats av rovdjur inom renskötselområdet har alltså större inverkan på utbetalningen av ersättningar i övriga Finland än på utbetalningen av ersättning för skador på ren, eftersom kommissionens betalningstak innebär att nedskärningen inom renhushållningen var 17 procent, medan den var 26 procent vid skador på husdjur.

År 2018 väntas antalet skador som ska ersättas ligga på samma nivå som 2017, vilket innebär att det anslag som föreslagits i budgetpropositionen för 2019 inte heller gör det möjligt att ersätta

Betänkande JsUB 26/2018 rd

skadorna till fullt belopp. Ersättningarna måste skäras ner med uppskattningsvis cirka 3,6 miljoner euro.

Utskottet noterar att den långsamma utbetalningen av ersättningar har varit ett av de största problemen för dem som drabbats av rovdjursskadegörelse. I värsta fall har det tagit mer än ett år att få ersättning efter att skadan inträffat. Ett annat orosmoment har utgjorts av osäkerheten kring om ersättningarna kommer att betalas till fullt belopp. Flera år under 2010-talet har skadorna på ren varit större än väntat och därför har anslagen i statsbudgeten inte räckt till för alla ersättningar för skador orsakade av stora rovdjur. Följden har blivit att alla som lidit skada har fått sina ersättningar nedskurna.

Följaktligen föreslås det i propositionen att bestämmelserna om den särskilda ersättning som betalas för exceptionellt stora skador på ren ska upphävas. Eftersom de skador som rovdjuren orsakar andra än renägare är små jämfört med de sammantagna skadorna ska skador på ren orsakade av stora rovdjur skiljas åt från skador på odling, djur och lösöre på så sätt att ersättning för skador på odling, djur och lösöre, inklusive skador på hundar och bin, i fortsättningen ska betalas till fullt belopp på samma sätt som för personskador. Utskottet anser att den här ändringen i ersättningarna är ytterst behövlig också för att snabba upp utbetalningen av ersättningar och lindra konflikten kring stora rovdjur. Ändringen förbättrar ersättningsmöjligheterna också för de renbeteslag som inte har rätt till Lex Halla-ersättning, eftersom det nu blir möjligt att betala full ersättning till samtliga skadelidande för till exempel fjolårets skador. Utskottet ser det som viktigt att ersättningarna betalas ut till fullt belopp och utan dröjsmål.

Utöver de ovan beskrivna ändringarna föreslår regeringen också att viltskadelagen ändras bland annat i fråga om villkoren för anmälan om skada och utbetalning av ersättningar. Utskottet föreslår nedan vissa preciseringar i villkoren. När det gäller anmälan om skada ser utskottet det som viktigt att enbart det faktum att det saknas fotografi eller utmärkning av skadeplatsen eller att utmärkningen försvunnit inte får vara en avslagsgrund för ersättningsansökan.

Utskottet påpekar att ersättningar fortfarande inte ska betalas för skador på ren som påträffas i området mellan riksgränsen och rengärdet mellan Norge och Finland (avtalet mellan Republiken Finland och Konungariket Norge om uppförande och underhåll av rengärden samt andra åtgärder för att hindra att renar kommer in på det andra rikets område (978/2016)). Utskottet anser att det bör utredas också om den rovdjursskadegörelsen kan berättiga till ersättning.

Sakkunniga har tagit upp frågan om skador på kalvar på sommaren eller hösten bör ersättas i de fall där det djur som dödats av ett rovdjur hittas och går att identifiera. Utifrån en utredning konstaterar utskottet att ersättningen då överlappar den ersättning för försvunna kalvar som uteslutande bygger på kalkylerade uppgifter och att detta leder till överkompensation. Ändringen måste också godkännas av Europeiska kommissionen. Utskottet anser att lagens räckvidd inte kan breddas till denna del.

Det är viktigt att skador på husdjur och produktionsdjur motverkas. För ändamålet måste tillräckliga resurser anvisas. Dessutom måste användningen av åtlar påverkas på så sätt att de negativa konsekvenserna i form av ökad rovdjursskadegörelse kan hindras genom reglering.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Vargstammen

Allmänt

I fråga om stora rovdjur har den kritik som gäller vargar och vargpolitik blivit allt kraftigare den senaste tiden. Dels upplevs vargens naturliga skygghet för människan ha avtagit efter det att vargen spridit sig även till tätare bebodda områden, dels upplever invånarna i reviområdena att de inte kan ingripa mot vargens problematiska beteende. Ovan har utskottet bland annat tagit upp ersättningsfrågor kring skador orsakade av varg. Ersättningsbehovet påverkas bland annat av vargstammens storlek.

Utskottet påpekar att vargen utanför renskötselområdet i Finland hör till de arter som finns upptagna i bilaga IV till habitatdirektivet (djur- och växtarter av gemenskapsintresse som kräver strikt skydd). Bilaga IV kräver ett skyddssystem för vargen inom dess naturliga utbredningsområde och förbud mot avsiktlig fångst och dödande av individer av arten.

Inom renskötselområdet hör vargen till de arter som nämns i bilaga V till habitatdirektivet (djur- och växtarter av gemenskapsintresse för vilka insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för förvaltningsåtgärder). Den här kategorin är inte lika strikt jämfört med bilaga IV, men den tillåter ändå inte okontrollerad jakt, eftersom insamling av vargindivider i naturen och exploatering av dem inte får stå i konflikt med en gynnsam bevarandestatus för vargen enligt habitatdirektivet.

Av det som sagts ovan framgår det att regleringen av vargstammen bygger på EU-lagstiftning. Utskottet förutsätter att statsrådet omedelbart vidtar åtgärder för att vargen ska flyttas över från bilaga IV till bilaga V i habitatdirektivet. De människor som lever och är aktiva i reviområdena bör mer än nu kunna medverka i planeringen och beslutsprocesserna i fråga om vargstammen. Den utbredda förtroendekrisen bidrar till att äventyra bland annat den frivilliga storviltsassistenten.

Internationella naturvårdsunionen (IUCN) har utformat kriterier för bedömning av nationellt hotade arter. Utvärderingen gäller inte hur hotad populationen är globalt sett — för det ändamålet finns det andra bedömningar — utan går uttryckligen ut på att bedöma det nationella läget i varje land. I en bedömning publicerad 2015 fanns vargen i kategorin starkt hotade arter (EN), för då räknade man med att det fanns lite fler än 50 reproducerande individer i Finland. Den nedre gränsen för individantalet i följande lindrigare kategori (sårbara arter, VU) är 250 reproducerande individer.

Utskottet påpekar att vargarna i Finland hör till underarten *Canis lupus lupus*, vars eurasiska utbredningsområde omfattar tiotusentals individer. Den här stora populationen är inte hotad. Även om genetiska analyser inte tyder på att antalet inflyttande individer från områden bakom östgränsen är betydande ser utskottet det som sannolikt att det sker en del inflyttning.

Naturresursinstitutet har årligen i början av juni offentliggjort en uppskattning av vargstammen. Uppskattningen görs utifrån påträffade tassavtryck, märkta vargars rörelse och DNA-prover. Den beskriver vargläget som det såg ut i mars. Men under året sker det stora variationer i vargstam-

Betänkande JsUB 26/2018 rd

men, så institutet har nu tagit fram en prognosmodell för att uppskatta variationen i stammens storlek och struktur. Modellen bygger på vargens biologi och en datorsimulering som beskriver hur paren lyckas forplanta sig, hur flockar och enskilda vargar rör sig och hur dödligheten varierar efter det att uppskattningen gjorts i mars. Datorsimuleringen har utvecklats utifrån finländska och internationella forskningsdata och material om märkta vargar. Utskottet ser det som ytterst viktigt att prognosmodeller tas fram för att generera information om stammens storlek och struktur.

Genomförandet av habitatdirektivet

Habitatdirektivet har genomförts i vår jaktlagstiftning på så sätt att vargen alltid är fridlyst med stöd av 37 § 3 mom. i jaktlagen (615/1993). I vissa situationer måste avvikelser från skyddet av vargen kunna göras. Undantag får göras bara av särskilt grundad anledning med stöd av kriterierna i artikel 16 i habitatdirektivet förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av den berörda arten i dess naturliga utbredningsområde.

Tolkningen av habitatdirektivet har utformats via EU-domstolens avgöranden och direktivets vägledningsdokument om strikt skydd. I Finland har kraven enligt habitatdirektivet tagits in i jaktlagen och statsrådets förordning om dispens.

Grunderna för undantag enligt artikel 16 i direktivet är bland annat 1) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom och 2) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Dispens

I fråga om vargindivider som orsakar skada får åtgärder vidtas av polisen eller genom dispens som beviljas av Finlands viltcentral. Det finns två typer av dispens: beståndsvårdande och så kallad skaderelaterad dispens. Om den allmänna säkerheten försämras men situationen med avseende på tillämpningen av polislagen inte är omedelbar även om den upprepas har viltcentralen befogenhet att bedöma situationen och vidta åtgärder på de villkor som anges i jaktlagen. Dispensförfarandet är den procedur som i huvudsak tillämpas vid avlivning av stora rovdjur. Dispens kan beviljas av viltcentralen om det finns en tillräcklig grund för det. Då ska jakten uteslutande gälla den individ som orsakar skada. I första hand ska viltcentralen utreda om det finns någon annan lämplig lösning än att bevilja dispens. Utskottet ser det som nödvändigt att dispensvillkoren, bland annat för regionala avgränsningar, är tillräckligt tillåtande för att jakten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Jord- och skogsbruksministeriet styr och övervakar Finlands viltcentral, som enligt viltförvaltningslagen (158/2011) är behörig att bevilja dispens för vilt inom gränserna för den största tillåtna bytesmängden. Utskottet påpekar att det tidigare är fastställt en övre gräns för skaderelaterad dispens för varg genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Det är positivt att jord- och skogsbruksministeriet utifrån vårens uppskattning av vargstammen beslutade att inte utfärda

Betänkande JsUB 26/2018 rd

förordning om den största tillåtna bytesmängden i fråga om skaderelaterad dispens för varg för jaktåret 2018/2019.

I förvaltningsplanen för vargstammen, som ministeriet fastställde 2015, ingick det som ett projekt att göra ett försök med beståndsvårdande jakt på varg 2015—2016. Men efter en utvärdering stannade man för att inte gå vidare med försöket och i stället fortsätta med jakten reglerad på annat sätt. Frågan prövas nu av EU-domstolen på grund av högsta förvaltningsdomstolens prejudikat. Tolkningen kan också komma att påverka jakten på björn och lodjur. Dispens som beviljas av Finlands viltcentral får överklagas av bland annat regionala naturvårdsorganisationer. Organisationerna nyttjar den här rätten så gott som regelbundet. Dispensbeslutens lagenlighet och förenlighet med habitatdirektivet prövas alltså i princip alltid av förvaltningsdomstolen och möjligen också av högsta förvaltningsdomstolen.

Ett av projekten i förvaltningsplanen för vargstammen (Jord- och skogsbruksministeriets publikation 4/2015) är att utreda kriterierna för tröskeln att reagera i situationer där en eller flera vargar rör sig i närheten av bosättning. Om kriterierna uppfylls ska lösningar på problemet sökas utifrån en lägesbedömning. Detta genomförs under ledning av polisen eller Finlands viltcentral tillsammans med lokala aktörer som tillhandahåller storviltsassistans. Det primära målet enligt både polislagen (872/2011) och jaktlagen (615/1993) är att hitta en lämplig lösning som inte medför ett tvång att döda vargen (till exempel jaga bort den). I förvaltningsplanen står det att "en individ som inte är rädd för människan och som människan kan närma sig upprepade gånger utan att vargen visar tecken på rädsla har förlorat sin människoskygghet i den mån att man rekommenderar att vargen elimineras genom dödande". Utskottet ser det som nödvändigt att individer som inte är rädda för människan och exempelvis regelbundet rör sig på gårdar elimineras effektivt och snabbt.

I en rekommendation från ständiga kommittén enligt konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) föreslås det att misstankar om korsningar mellan hund och varg ska säkerställas, står det i förvaltningsplanen. Detta görs av aktörer som utsetts av myndigheterna, utifrån genetiska och/eller morfologiska egenskaper. Individer som konstaterats vara korsningar elimineras med stöd av myndighetsbeslut. Utifrån utfrågningen av sakkunniga anser utskottet att varghybrider är en främmande art som inte hör hemma i naturen. Det är nödvändigt att individer som lever i naturen i vårt land och som på grundval av genetisk analys påvisats vara korsningar elimineras i enlighet med förvaltningsplanen och med dispens av Finlands viltcentral. Individer bör också kunna identifieras som korsningar utifrån morfologiska egenskaper. Den uppgiften hör till experter som viltcentralen utsett för ändamålet. Varghybrider ska elimineras av aktörer som tillhandahåller storviltsassistans. Identifieringen måste göras med tillförlitliga metoder och procedurerna måste vara överblickbara och öppna för insyn så att oberoende provtagning möjliggörs.

Polisens åtgärder

Som sagt är det Finlands viltcentral som huvudsakligen har befogenhet att besluta om eliminering av vargar som orsakar skador på egendom. Stora rovdjur som orsakar skador på egendom bör alltså elimineras enligt viltcentralens beslut när dispenskriterierna är uppfyllda. Utskottet påpe-

Betänkande JsUB 26/2018 rd

kar att också 2 kap. 16 § i polislagen (872/2011) tillåter avlivning av djur om djuret orsakar betydande skador på egendom.

Enligt 2 kap. 16 § i den nya polislagen, som trädde i kraft i början av 2014, har en polisman "rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får också avlivas om det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv". När polisen fattar beslut med stöd av bestämmelsen i fråga om stora rovdjur rör det sig inte om överklagbara förvaltningsbeslut utan om faktisk skötsel av polisens tjänsteuppdrag.

Polisen har utfärdat anvisningen "Polisens verksamhet i situationer som gäller stora rovdjur och vildsvin" (POL-2017-36246), som beskriver polisens åtgärder, utövning av befogenheter och verksamhet i situationer som gäller stora rovdjur.

Utskottet ser det som viktigt att polisen har tillräckligt omfattande befogenheter att ingripa så att fara och egendomsskada som vargar orsakar människor hindras.

Avslutningsvis

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande ändringar.

DETALJMOTIVERING

11 §. Ersättning för skador på djur. Utskottet föreslår att andra meningen i 1 mom. preciseras med att ersättning inte betalas för försvunna djur om det inte kan bevisas att försvinnandet har orsakats av ett stort rovdjur.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 263/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av viltskadelagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i viltskadelagen (105/2009) 15 §,
ändras 9–11, 23, 26, 31 och 33 § samt
fogas till lagen en ny 10 a § som följer:

9 §

Ersättningens belopp

Maximibeloppet av ersättningen får inte överstiga den skadade egendomens gängse värde.

Om ersättningar inte kan betalas till fullt belopp inom ramen för budgeten, minskas ersättningsbeloppet i samma proportion för alla som har rätt till ersättning. Beloppen minskas dock inte vid ersättning för personskada eller vid ersättning för de skador på odling, djur eller lösöre som orsakats av stora rovdjur.

En skada som orsakats av vilt ersätts om det sammanlagda beloppet av de i denna lag avsedda skador som den sökande lidit överstiger 170 euro per kalenderår. Begränsningen gäller dock inte personskador som orsakats av stora rovdjur.

Om en skada ersätts får den som söker ersättning också ersättning för de värderingskostnader som han eller hon har betalt och som kan anses behövliga och rimliga med tanke på skadeutredningen.

Vid beräkningen av ersättningsbeloppet beaktas som avdrag de ersättningar som på basis av annan lagstiftning eller försäkring fås på grund av skadefallet.

10 §

Ersättning för skador på odling

Skador på odling orsakade av vilt kan ersättas högst till ett belopp som motsvarar värdet av den förlorade skörden och det gängse värdet av de skadade trädgårds- och plantskoleväxterna. Vid beräkningen av ersättningsbeloppet för skador på odling beaktas såsom avdrag inbesparade skörde-kostnader och andra kostnader. Ersättning betalas inte för skador på viltvårdsåkrar.

Landsbygdsverket meddelar årligen föreskrifter om normskördeområden, normskördar och om priser per enhet på olika växtarter som ska tillämpas vid värderingen av skördeskador. Priserna per enhet fastställs så att de motsvarar de genomsnittliga försäljningspriserna under skördeåret i fråga. Med en växtarts normskörd avses den genomsnittliga årsskörd per arealenhet som fås från normskördeområdet. Normskörden är det aritmetiska medelvärde av skördemängderna under de fem år som föregår skådeåret. Vid beräkningen av medelvärde beaktas inte den största och minsta skörden.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Värdet av en växtarts normskörd beräknas genom att det pris per enhet som enligt Landsbygdsverkets föreskrift fastställts för växtarten i fråga används som koefficient.

10 a §

Ersättning för vissa skador på odling

Ersättning för skador som hjortdjur orsakat på odling beviljas i form av stöd av mindre betydelse. Bestämmelser om beviljande av sådant stöd finns i kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn och i kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

11 §

Ersättning för skador på djur

Skador på husdjur och andra djur som orsakats av vilt kan ersättas högst till ett belopp som motsvarar det gängse värdet av det dödade eller på grund av skada avlivade djuret. Ersättning betalas inte för försvunna djur, såvida det inte går att bevisa att försvinnandet har orsakats av ett stort rovdjur. För ett skadat djur kan ersättning betalas högst till ett belopp som motsvarar veterinärkostnaderna och förlusten av avkastningen, dock högst till ett belopp som motsvarar det gängse värdet av djuret eller honungen. Vid beräkning av ersättningsbeloppet för skador på djur beaktas som avdrag det belopp till vilket djuret kan användas.

Bestämmelser om de gängse värden som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

23 §

Anmälan om skada

Den som ämnar ansöka om i denna lag avsedd ersättning för skada som orsakats av vilt ska efter att ha upptäckt skadan utan dröjsmål göra en skadeanmälan för konstaterande och värdering av skadan samt för andra i saken påkallade åtgärder. Skador på ren ska märkas ut i terrängen med tanke på eventuella undersökningar. Vid skador på ren ska den skadelidandes renbeteslag göra skadeanmälan utifrån de uppgifter som renbeteslaget fått från renägaren eller någon annan person. Anmälan får också göras elektroniskt.

Skadeanmälan görs

- 1) vid personskador hos polisen på skadefallsorten,
- 2) vid skador på odling, djur, lösöre och ren hos landsbygdsnäringsmyndigheten på skadefallsorten,
- 3) vid skogsskador hos den behöriga skogscentralen på skadefallsorten.

I skadeanmälan ska i enlighet med sakens natur ingå följande detaljerade uppgifter och utredningar:

- 1) den skadelidandes namn-, adress- och lägenhetsuppgifter samt övriga kontaktuppgifter,

Betänkande JsUB 26/2018 rd

- 2) platsen där skadan inträffat och annan behövlig geografisk information,
 - 3) vad som orsakat skadan,
 - 4) tidpunkten för skadan,
 - 5) tidpunkten när skadan har uppdagats,
 - 6) växtart, skadeareal och mängden förstörd skörd,
 - 7) djurart och antalet döda eller skadade djur,
 - 8) arten av och mängden lösöre som förstörts eller skadats,
 - 9) huruvida den skadelidande har möjlighet att få skadeersättning på grundval av försäkring eller på andra grunder,
 - 10) vid skador på ren ersättningssökandens renbeteslag och renbeteslagets nummer, skadeplatsens koordinater samt ett fotografi på skadeobjektet som märkts ut i terrängen och på omgivning- en där skadan har inträffat,
 - 11) andra faktorer som inverkar på skadans storlek än de som anges i 1—10 punkten.
- Landsbygdsverket fastställer formuläret för anmälningsblanketten och får utfärda närmare be- stämmelser om det förfarande som ska iakttas vid den tekniska behandlingen av skadeanmälning- ar.

26 §

Konstaterande och värdering av skador på odling, djur, lösöre och ren

Skador på odling konstateras och värderas av landsbygdsnäringsmyndigheten på skadefalls-or- ten.

Skador på djur, lösöre och ren konstateras och värderas av landsbygdsnäringsmyndigheten på skadefallsorten. Kommunens landsbygdsnäringsmyndighet kan vid behov anlita en ojävig sak- kunnig vid konstaterandet och värderingen av skador på ren. Värderingen ska göras utan dröjs- mål efter att kommunens landsbygdsnäringsmyndighet har underrättats om skadan.

Om en skada har inträffat inom en annan kommun än den skadelidandes hemkommun ska den som utför värderingen sända skadeanmälan och värderingsinstrumentet till landsbygdsnärings- myndigheten i den skadelidandes hemkommun för beslut om ersättning.

När en ojävig sakkunnig som avses i 2 mom. konstaterar och värderar skador på ren ska på ho- nom eller henne tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

31 §

Inlämnande av ansökan

En skriftlig ansökan om ersättning ska lämnas in till den behöriga myndigheten eller skogscen- tralen inom en månad från det att värderingen av skadan färdigställdes eller efter det att den lä- kare som behandlat den skadade gav sitt utlåtande.

Om det med anledning av en skada på ren inte ordnas någon terrängundersökning ska ansökan om ersättning lämnas in inom en månad från anmälan om skadan.

Av särskilda skäl får ersättning sökas även senare.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

33 §

Beslut om ersättning

På ansökan om ersättning ska ges ett skriftligt beslut av vilket ska framgå följande:

- 1) art och omfattning av den skada som ersätts,
- 2) ersättningsbeloppet och beräkningsgrunden,
- 3) grunderna för ett eventuellt återkrav av ersättning.

Bestämmelser om ersättningsbeslut och anvisning för sökande av ändring finns dessutom i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003).

Beslut om ersättning och handlingar som hänför sig till behandlingen av ett ärende får undertecknas maskinellt.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors 20.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blå
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Susanna Koski saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv
medlem Juha Pylväs cent (delvis)
medlem Arto Satonen saml (delvis)
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Harry Wallin sd
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Reservation 1

Motivering

I proposition RP 263/2018 rd föreslås ändringar i viltskadelagen. Paragrafen om den särskilda ersättning som betalas för exceptionellt stora skador på ren (Lex Halla) ska upphävas. Bestämmelsen har upplevts som ojämlig inom rennäringen och de som lämnat yttrande har välkomnat upphävandet. Enligt propositionen ska skador som stora rovdjur orsakar på odling, husdjur och lösöre, även skador på hund, ersättas fullt ut på samma sätt som personskador. Möjligheterna att påvisa skador på ren ska förbättras genom bestämmelser om en skyldighet att fotografera och märka ut skadeplatsen i terrängen och att ange skadeplatsens läge med hjälp av koordinater. Alla ersättningar för skador orsakade av stora rovdjur 2017 — även skador på husdjur och hundar — skars ner med 26 procent, alltså ungefär tre miljoner euro, eftersom budgetpropositionen för 2018 inte innehöll anslag för att ersätta skadorna till fullt belopp. Den stora ersättningssumman berodde på att Lex Halla-ersättningarna ökade betydligt. När den här ersättningen inte längre ska betalas för skador som inträffat 2018 kommer de sammanlagda ersättningarna för skador på ren att minska med ungefär 2,96 miljoner euro, vilket sannolikt kommer att göra det möjligt att ersätta alla skador till fullt belopp. Propositionen är motiverad och välkommen.

Jag ställer mig i huvudsak bakom betänkandet men kan inte till alla delar omfatta motiveringen, framför allt avsnittet *Vargstammen*.

De största skadorna på renar i renskötselområdet orsakas av järv och inte varg. Trots det har utskottet i betänkandet tagit in ett mycket omfattande avsnitt med riktlinjer för tillståndet i vargstammen, regleringen, forskningen och dispensförfarandet. I betänkandet föreslår utskottet ändringar i EU:s habitatdirektiv, vilket är omöjligt genom nationella beslut. I den allmänna motiveringen i betänkandet yttrar sig utskottet om frågor som inte ingår i propositionen.

Jord- och skogsbruksministeriet ser för närvarande över förvaltningsplanen för vargstammen och i det sammanhanget är det befogat och önskvärt att man öppet diskuterar vargstammen och förvaltningen av den. Polisen har och bör ha tillräckligt omfattande möjligheter och befogenheter att ingripa så att fara och egendomsskada som vargar orsakar människor hindras. Det är viktigt att snabbt reagera på skador som orsakas av varg genom samarbete mellan lokala invånare, Finlands viltcentral och polisen. Ambitionen är att förebygga skador enligt förvaltningsplanen och metoderna utvecklas aktivt. Skador som orsakas av varg ersätts till fullt belopp och utbetalningen måste snabbas upp. Polisen och Finlands viltcentral sammanställer årligen en statistik över utfallet av skadorna och övriga problemfall och jord- och skogsbruksministeriet över skadeersättningarna.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen stryker avsnittet om vargstammen i betänkande JsUB 26/2018 rd.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Helsingfors 20.2.2019

Tytti Tuppurainen sd

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Reservation 2

Motivering

Proposition RP 263/2018 rd handlar om viltskadelagen och framför allt om ändringar i ersättningarna för skador på ren orsakade av stora rovdjur. Paragrafen om den särskilda ersättning som betalas för exceptionellt stora skador på ren (s.k. Lex Halla) ska upphävas. Bestämmelsen har upplevts som ojämlig inom rennäringen och de som lämnat yttrande har välkomnat upphävandet.

Alla ersättningar för skador orsakade av stora rovdjur 2017 — även skador på till exempel husdjur och hundar — skars ner med 26 procent, alltså ungefär tre miljoner euro, eftersom budgetpropositionen för 2018 inte innehöll anslag för att ersätta skadorna till fullt belopp. Den stora ersättningssumman berodde uttryckligen på att Lex Halla-ersättningarna ökade betydligt. När Lex Halla-ersättningen inte längre ska betalas för skador som inträffat 2018 kommer de sammanlagda ersättningarna för skador på ren att minska med ungefär 2,96 miljoner euro, vilket sannolikt kommer att göra det möjligt att ersätta alla skador till fullt belopp. Propositionen är motiverad och välkommen.

Även om jag nästan till alla delar ställer mig bakom propositionen kan jag inte helt och hållet instämma i det som utskottet skriver i motiveringen.

De största skadorna på renar i renskötselområdet orsakas av järv. Trots det behandlar utskottet i exceptionellt stor omfattning tillståndet i den finska vargstammen och lagstiftningen om vargen. I den allmänna motiveringen yttrar sig utskottet om många frågor som inte ingår i propositionen: genomförandet av EU:s habitatdirektiv, tillståndet i vargstammen, reglering och forskning, dispensförfarandet och polisens åtgärder i fråga om vargar.

Det här har ingenting att göra med det aktuella lagförslaget. Jag anser att det inte är lämpligt att utskottet gör så här. Som representant för den verkställande makten ser jord- och skogsbruksministeriet för närvarande över förvaltningsplanen för vargstammen i Finland. Man kan rentav tolka det som att utskottet så här inför valet har för avsikt att påverka genomförandet av gällande lagstiftning på ett sätt som inte kan anses vara helt sakligt.

Därför delar jag inte ståndpunkterna i utskottets motivering. Jag framför följande som motivering till reservationen.

Tillståndet i och regleringen av vargstammen

Förvaltningsplanen för vargstammen i Finland (2015), som under ledning av jord- och skogsbruksministeriet utarbetats i samarbete mellan Finlands viltcentral och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (numera Naturresursinstitutet), ställer följande mål för förvaltningen av vargstammen:

- Att nå och bevara stammens gynnsamma skyddsstatus
- Att inkludera uppföljning av vargstammen i nätverket av rovdjurskontaktpersoner
- Att ta fram sätt att förbättra samexistensen mellan människa och varg

Betänkande JsUB 26/2018 rd

- Att skapa tillit mellan aktörer
- Att snabbt reagera på vargproblem och förebygga skador
- Att på ett effektivt sätt ingripa för att stoppa olagligt dödande av varg
- Att stärka betydelsen av vargen som en värdefull naturresurs.

Under ledning av jord- och skogsbruksministeriet uppdateras förvaltningsplanen för närvarande och arbetet ska vara slutfört i år.

För arbetet med uppdateringen tillsatte ministeriet hösten 2018 en beredningsgrupp bestående av experter och företrädare för berörda grupper plus en styrgrupp. För närvarande bedöms behoven av ändringar i den gällande förvaltningsplanen. Förslag till nya åtgärder och ändringar i de tidigare åtgärderna läggs fram. Styrgruppen fastställer vilka ändringar som ska föreslås för ministeriet. På förslag av beredningsgruppen ska styrgruppen också lägga fram förslag till ministeriet om eventuella åtgärder som ska vidtas på försök.

Jag stöder och välkomnar uppdateringen av förvaltningsplanen, eftersom den tidigare planen trots bra principer och mål är behäftad med problem som gäller samarbetet mellan viltförvaltningen, forskarna och aktörerna i det civila samhället.

Finland har länge siktat på en gynnsam bevarandestatus för vargen med hjälp av strikt skydd i enlighet med EU-lagstiftningen, men har inte lyckats. Skyddet av vargstammen lyckas bara om stammen förvaltas så att oron och behoven hos de människor som bor och är aktiva på samma områden som vargarna beaktas. I den gällande förvaltningsplanen bygger den gynnsamma bevarandestatusen på kraven i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet betraktas bevarandestatusen som gynnsam när

- uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och
- artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och
- det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

En gynnsam bevarandestatus fastställs enligt förfarandet i artikel 17 i habitatdirektivet.

Den minsta livsdugliga vargstammen i Finland är 25 reproducerande par. Den minsta livsdugliga stammen är en annan sak än en gynnsam bevarandestatus. Som reproducerande par betraktas sådana par som producerar avkomor vid en uppskattad tidpunkt. Av de reproducerande par som lever på båda sidorna av den finska och ryska gränsen räknas hälften med i den finska vargpopulationen. Antalet flockar samt populationens och flockarnas livskraft bedöms årligen utifrån Naturresursinstitutets stamuppskattning.

Utskottets allmänna motivering gällande vargstammen i Finland

Utskottet konstaterar att vargarna i Finland hör till det eurasiska utbredningsområdet som omfattar tiotusentals individer och vars stora population inte är hotad. Även om genetiska analyser inte

Betänkande JsUB 26/2018 rd

tyder på att antalet inflyttande individer från områden bakom östgränsen är betydande ser utskottet det som sannolikt att det sker en del inflyttning från Ryssland till Finland.

Det måste konstateras att inga experter har hävdad att det inte rör sig vargar åt båda hållen över östgränsen. Trots det visar inget expertmaterial att den finska vargstammen fortlöpande stärks med inflyttade individer från öster, även om det rör sig en del individer över gränsen. Därför sattes det som minimimål i förvaltningsplanen för 2014 att det skulle finnas 25 reproducerande flockar. Så sent som i förvaltningsplanen från 2005 ansågs det räcka med 20 reproducerande flockar om inflyttningen var oförändrad. Men redan då noterades det i planen att det inte räcker med 20 reproducerande flockar om inflyttningen minskar. Enligt de senaste forskningsresultaten ser det rentav ut som om den genetiska mångfalden i vår vargstam kan minska. Därför anser jag mig inte kunna godkänna motiveringstexten på den här punkten.

I sin allmänna motivering ifrågasätter utskottet bedömningen att vargen är en hotad art och hänvisar till att skyddskriterierna i det naturliga utbredningsområdet i Finland och Europa bör kunna försvagas eftersom den finska vargstammen har samband med vargens omfattande naturliga utbredningsområde som inbegriper hela den eurasiska kontinenten. Utskottet menar också att Finland bör kräva större nationell beslutanderätt för att ändra EU-lagstiftningen så att vargen kan flyttas över till bilaga V i habitatdirektivet i hela landet.

Jag kan inte godkänna motiveringen till denna del.

Utskottets uppfattning underbyggs inte av någon dokumentation från sakkunniga och är heller inte rättsligt relevant med avseende på lagstiftningen.

Bedömningen av hur hotade arterna är bygger på IUCN:s rödlista (the IUCN Red List of Threatened Species). Bedömningarna är både globala och nationella.

De går ut på att bedöma arternas utdöenderisk. De handlar inte om att prioritera behoven av att skydda arter och är inte direkt juridiskt bindande. Skyddsåtgärder bör övervägas separat med hänsyn till de förpliktelser som följer av internationella avtal och EU-lagstiftningen. Tillsammans med uppgifter om förekomsten av arterna ger bedömningen i varje fall behövlig information till underlag för åtgärder för att skydda arterna och deras livsmiljöer på lokal, regional, riksomfattande och europeisk nivå.

Den gynnsamma skyddsnivån är ett bindande mål i habitatdirektivet och ska utvärderas med sex års mellanrum på det sätt som föreskrivs i direktivet.

Med bevarandestatus avses i direktivet summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer inom det territorium i Europa där grundfördraget tillämpas. Det är alltså fråga om bevarandestatusen i Europa. Hur hotad vargen är exempelvis i Ryssland är utifrån habitatdirektivet inte rättsligt relevant i EU eller dess medlemsstater såsom Finland.

Inom renskötselområdet i Finland hör vargen till de arter som nämns i bilaga V till habitatdirektivet (djur- och växtarter av gemenskapsintresse för vilka insamling i naturen och exploatering

Betänkande JsUB 26/2018 rd

kan bli föremål för förvaltningsåtgärder). Utanför renskötselområdet i Finland hör vargen till de arter som finns upptagna i bilaga IV till habitatdirektivet (djur- och växtarter av gemenskapsintresse som kräver strikt skydd).

Det är alltså uteslutande Europeiska kommissionen och inte medlemsstaterna som är behörig att initiera ändringar i bilagorna till direktivet. För att ändra bilaga IV krävs det dessutom enhälligt beslut av Europarådet, det vill säga samtliga medlemsländer. Bedömningen av behovet att ändra bilaga IV bör uteslutande göras på biologiska grunder, alltså utifrån bedömningen av hotade arter och bevarandestatus, inte på politiska grunder.

Vidare vill jag påpeka att förslaget om att ändra bilagorna är vilseledande med avseende på slutresultatet och att det medvetna syftet är att hålla vargkonflikten vid liv. Även i det fall att vargen i hela landet flyttades över till bilaga V skulle målet enligt lagstiftningen nämligen fortfarande vara gynnsam bevarandestatus. Till denna del skulle det alltså inte ske någon förändring jämfört med nuläget. Utskottet förbiser de här förutsättningarna och följderna och bidrar bara till att förvärra vargkonflikten.

Finland har hittills misslyckats med att ha kvar en gynnsam bevarandestatus för vargen med hjälp av strikt skydd. År 2016 fick Finland också en fällande dom i EU-domstolen för förfaranden som riskerar en gynnsam bevarandestatus för vargen enligt habitatdirektivets krav på strikt skydd. För att detta inte ska upprepas måste Finlands linje vara tydlig och förenlig med lagstiftningen.

Tolkningen av habitatdirektivet har utformats via EU-domstolens avgöranden och direktivets vägledningsdokument om strikt skydd. I Finland har kraven enligt habitatdirektivet tagits in i jaktlagen och statsrådets förordning om dispens. Om vi nationellt försöker luckra upp de här bestämmelserna tar vi medvetet risken att kommissionen på nytt ställer Finland inför rätta i EU-domstolen. Om detta sker är det mycket sannolikt att kommissionen också yrkar viten, som kan vara mycket stora. Jag anser att vi inte kan tillämpa nationell flexibilitet i synnerhet när det gäller en art som inte har gynnsam bevarandestatus.

Utskottet ser det som positivt att jord- och skogsbruksministeriet utifrån uppskattningen av vargstammen beslutade att inte utfärda förordning om den största tillåtna bytesmängden i fråga om skaderelaterad dispens för varg för jaktåret 2018–2019.

I fråga om den här ståndpunkten finns det skäl att se närmare på ministeriets motivering till beslutet att inte utfärda förordning. Ministeriet konstaterade att motsvarande modell redan har använts för varg i renskötselområdet och när det gällt så kallad skaderelaterad dispens för björn och lodjur. Genom den här lösningen har ministeriet försökt dämpa den häftiga debatten kring vargar eftersom den största tillåtna bytesmängd som ministeriet tidigare fastställt ofta felaktigt har upplevts som mål för bytesmängden eller som löfte om dispensantalet. Den uteblivna förordningen innebär alltså inte heller att det när dispens beviljas inte görs någon bedömning av den absoluta övre gränsen för dödligheten i förhållande till den fastställda gynnsamma bevarandestatusen.

I den allmänna motiveringen hänvisar utskottet indirekt till att rätten till överklagande av dispens gällande varg möjligen behöver avgränsas men utelämnar de rättsligt relevanta argumenten för det här önskemålet.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Jag anser att berörda medborgares, frivilligorganisationers och andra aktörers rätt att överklaga förvaltningsbeslut är ett av de rättsliga rättesnören i förvaltningsprocessen och en av de viktigaste principerna för hur rättsstaten ska fungera. Myndighetsbesluten om förvaltningen av vargstammen, skyddet och dispensförfarandet måste fortsatt kunna underkastas domstolsprövning så att det utifrån avgörandepraxis säkerställs att förfarandena och besluten är lagenliga.

Århuskonventionen (1998) och Republikens presidents förordning (2004) om sättande i kraft av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och om ikraftträdande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen gäller också det aktuella dispensförfarandet.

Utskottet kräver att oavhängiga aktörer ska ta prover för genetisk analys av vargar som ska elimineras med stöd av dispensförfarande och att metoderna för identifiering av korsningar mellan hund och varg ska vara tillförlitliga, transparenta och öppna för insyn. Men samtidigt menar utskottet att misstänkta korsningar mellan hund och varg också bör kunna identifieras utifrån morfologiska egenskaper och att identifieringen ska göras av experter utsedda av Viltcentralen.

Jag vill påpeka att DNA-prover redan i nuläget alltid tas på alla vargar och misstänkta korsningar som forskningsinstitutet tar emot. I och med den här ståndpunkten försöker utskottet framför allt påverka genomförandet av lagstiftningen på ett sätt som inte är godtagbart.

Gällande praxis går ut på att de myndigheter och forskningsinstitut som styrs av jord- och skogsbruksministeriet, så som Viltcentralen och Naturresursinstitutet, bestämmer vilka experter som i syfte att göra genetiska analyser eller undersökningar som gäller djursjukdomar ska ta prover på och undersöka alla vargar som fällt med stöd av dispens, vargar som hittats döda och individer som misstänks vara korsningar av hund och varg. Det är inte befogat att anta att myndighetspraxis behöver ändras till denna del, att det finns skäl att ifrågasätta att undersökningsmetoderna är tillförlitliga eller att undersökningarna utförs oavhängigt. Utskottet utelämnar all motivering till den här ståndpunkten.

Undantag från strikt skydd av vargen enligt den gällande lagstiftningen

I vissa fall får undantag från skyddet av vargen göras med stöd av kriterierna i artikel 16 i habitatdirektivet förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av den berörda arten i dess naturliga utbredningsområde.

Det är viktigt att snabbt reagera på störningar och skador som orsakas av varg genom samarbete mellan lokala invånare, Finlands viltcentral och polisen. Ambitionen är att förebygga skador enligt förvaltningsplanen och metoderna utvecklas aktivt. Skador som orsakas av varg ersätts till fullt belopp och utbetalningen ska snabbas upp. Polisen och Finlands viltcentral sammanställer årligen en statistik över utfallet av skadorna och övriga problemfall. Jord- och skogsbruksministeriet lägger årligen fram statistik över skadeersättningarna. Undantag från strikt skydd sker enligt de lagfästa principerna:

Betänkande JsUB 26/2018 rd

- I fråga om vargindivider som orsakar skada får åtgärder vidtas av polisen eller genom dispens som beviljas av Finlands viltcentral
- Dispensförfarandet är den procedur som i huvudsak tillämpas vid avlivning av stora rovdjur
- Bestämmelser om sökande av dispens, prövning av förutsättningarna för dispens, undantag från beviljande av dispens och dispensvillkoren, giltighetstiden för dispens och anmälan om djur som fällts med stöd av dispens finns i statsrådets förordning om dispens enligt jaktlagen (452/2013)
- Individer som inte är skygga för människan ska elimineras effekoch snabbt av polisen
- Det är Finlands viltcentral som huvudsakligen har befogenhet att besluta om eliminering av vargar som orsakar skador på egendom
- Enligt 41 § 2 mom. (10.7.2017/504) i den jaktlag som trädde i kraft den 1 augusti 2017 kan Finlands viltcentral under de förutsättningar som anges i 41 a § 1 mom. bevilja dispens för att störa stora rovdjur (Polisens anvisning "Polisens verksamhet i situationer som gäller stora rovdjur och vildsvin" POL-2017-36246)
- Enligt 2 kap. 16 § i den nya polislagen (872/2011), som trädde i kraft i början av 2014, har en polisman "rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får också avlivas om det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv."
- Polisen är skyldig att specificera vilken djurindivid åtgärderna ska riktas mot, det vill säga uteslutande den individ som orsakat fara
- Habitatdirektivet är också förpliktande för polisen vid tillämpningen av polislag.

Enligt nödtillståndsbestämmelsen i 4 kap. 5 § i strafflagen är det dessutom tillåtet att försvara sig själv eller ett husdjur för att avvärja en trängande fara, om handlingen utifrån en helhetsbedömning är försvarlig med beaktande av det räddade intressets samt den orsakade skadans och olägenhetens art och storlek, farans ursprung samt övriga omständigheter. Bedömningen av om nödtillståndsbestämmelserna är tillämpliga ska alltid bygga på en helhetsprövning i varje enskilt fall. I förvaltningsplanen för vargstammen står det mycket riktigt att vår gällande strafflagstiftning gör det möjligt att i nödtillstånd skydda egendom, såsom husdjur, eller människor mot vargangrepp. På senare år har vissa fall lett till beslut av både åklagare och domstol om att det varit tillåtet att som nödtillståndshandling skjuta ett fridlyst rovdjur som anfallit hundar eller produktionsdjur. År 2017 inträffade tre fall där en varg dödades i nödtillstånd men som inte ledde till påföljder efter polisutredningen. Vår nationella lagstiftning, det vill säga strafflagen, väger alltså för närvarande in de situationer där till exempel en person tvingas försvara sig själv eller sin egendom. Slutsatsen blir att vår nationella lagstiftning beaktar de situationer där till exempel ett husdjur eller en hund försvaras vid vargangrepp.

Avslutningsvis

Till skillnad från vad utskottet indirekt antyder i den allmänna motiveringen finns det inga skäl att anta att det är motiverat eller rättsligt relevant att luckra upp förfarandena för strikt skydd av vargen eller för undantag från skyddet med hänsyn till vår nationella lagstiftning och den EU-lagstiftning som är bindande för Finland. Det är heller inte befogat att misstänka att de ansvariga myndigheterna inte har tillräcklig expertis och/eller befogenheter att reagera i situationer som involverar stora rovdjur.

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Jag omfattar betänkandet till den del att proposition RP 263/2018 rd godkänns med de små ändringar som utskottet föreslår.

Däremot ställer jag mig skeptisk till en del av utskottets ståndpunkter i motiveringen gällande vargstammen i Finland. Jag kan inte instämma i utskottets ståndpunkter till en fråga som ingår i jord- och skogsbruksministeriets verkställande makt i och med att frågan uppenbart inte ingår i lagförslagets innehåll.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med de små ändringar som utskottet föreslår och i samband med godkännandet delvis, enligt motiveringen i reservationen, inte beaktar utskottets allmänna motivering till tillståndet i vargstammen i Finland.

Helsingfors 20.2.2019

Hanna Halmeenpää gröna

Betänkande JsUB 26/2018 rd

Reservation 3

Motivering

I betänkandet om förslaget till viltskadelag (RP 263/2018 rd) påpekar jord- och skogsbruksutskottet att korsningar mellan varg och hund är en främmande art som inte hör hemma i naturen i Finland. Enligt förvaltningsplanen för vargstammen ska korsningar identifieras morfologiskt eller genetiskt innan djuret elimineras genom dödande. Identifieringen ska utföras av aktörer utsedda av myndigheten och den ska vara tillförlitlig och transparent och möjliggöra oavhängig provtagning.

Beslutet om att eliminera korsningar mellan hund och varg ska alltid fattas av myndigheten. Det är viktigt för att besluten ska vara transparenta och av jämn kvalitet på alla håll i landet. Ett beslut fattat under tjänsteansvar säkrar också ställningen för de aktörer som tillhandahåller storviltsassistans för den händelse att den genetiska identifieringen visar att den morfologiska identifieringen är felaktig. I det sista stycket i avsnittet "Dispens" i motiveringen ska det stå "Varghybrider ska elimineras av aktörer som utsetts av myndigheterna."

Förslag

Jag föreslår

att det i det sista stycket i avsnittet "Dispens" i motiveringen i betänkandet (JsUB 26/2018 rd) ska stå "Varghybrider ska elimineras av aktörer som utsetts av myndigheterna."

Helsingfors 20.2.2019

Jari Myllykoski vänst